

Inhoud

Herijking Internationaliseringsbeleid Groningen 2017 - 2020	0
Inhoud	1
Aanleiding en doel:.....	2
Herijking Internationaliseringsbeleid: missie en visie	3
Duur herijkt Internationaliseringsbeleid	5
Beleidslijnen	6
Professioneel welkomstbeleid (v/h Gastvrije stad).....	6
Professioneel Relatiemanagement (v/h Partnersteden).....	6
Internationale handel en direct foreign investment	7
Groningen in Europa.....	7
Hoe meten we of het beleid effectief is?	8
Financieel.....	9
Bijlage A : resultaten kadernota 2013-2016.....	10
Bijlage B: projectplan Welkomstbeleid	14
Bijlage C: Internationalisering: de cijfers voor Groningen en Noord-Nederland	15
Bijlage D: Resultaten Urban Perception onderzoek Eurostat 2015	18

Aanleiding en doel:

De raad heeft in mei 2013 de kadernota Internationalisering 2013-2016 vastgesteld. Zowel het einde van de beleidsperiode, als voortschrijdend inzicht maken een herijking van het beleid noodzakelijk.

Wie in de stad rondloopt hoort vele talen, wie studeert heeft buitenlandse medestudenten en colleges in het Engels, wie op de markt werkt, krijgt vragen in het Duits en Engels. Internationale werknemers en studenten, bezoekers vanuit vele landen, ze maken in toenemende mate deel uit van het straatbeeld, en het reilen en zeilen van onze kennisinstellingen zonder deze mensen is ondenkbaar.

Ook als overheid hebben we een toenemende blik op het buitenland, we werken samen in Europese steden, doen ideeën op voor de toekomst van onze stad in internationale netwerken, we laten onze ideeën en goede voorbeelden zien aan steden en belanghebbenden in de hele wereld.

Het internationaliseringsbeleid van Groningen is er op gericht op activiteiten te faciliteren en te versterken die bedoeld zijn om internationaal talent aan te trekken, een prettig verblijf te bieden, en economisch te laten renderen. Daarnaast dient het om onze eigen ambities als 'Next City' te helpen ontwikkelen, door te leren van voorbeelden en ervaringen in het buitenland en de bij ons opgedane kennis te delen en elders toe te passen.

Internationalisering is een beweging die plaatsvindt in een speelveld van actoren: bedrijven, kennisinstellingen, bewoners en gebruikers van de stad. De inzet van de gemeente is om te bewegen in dit speelveld, als één van de partners. Het beleid beperkt zich niet tot de stadsgrenzen, in internationaal verband wordt Groningen gezien als focuspunt voor Noord Nederland. We handelen dus ook in het belang van onze regionale partners.

Herijking Internationaliseringsbeleid: missie en visie

In de voorafgaande beleidsperiode stonden missie en visie vooral in het kader van internationale kenniseconomie. In deze herijking is naast het economische kader ook aandacht voor een bredere visie op internationalisering, het heeft invloed op leefbaarheid en karakter van onze stad.

Visie:

De aantrekkelijkheid van kennisstad Groningen voor nationaal en internationaal talent bepaalt voor een groot deel de identiteit en het karakter van de stad en andersom. (Internationaal) talent is het kapitaal waar we als stad verder op kunnen voortbouwen, het is een voorwaarde om innovatiekracht te behouden en te verhogen.

Om de aantrekkelijkheid van de stad voor het verblijf van talent verder te ontwikkelen is nauwe samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen noodzakelijk. Internationaal talent is daarbij een steeds belangrijkere doelgroep.

Missie:

Het internationaliseringsbeleid van de stad Groningen is er op gericht om activiteiten te faciliteren en te versterken die tot doel hebben om

- a. internationaal talent en kennis aan te trekken, een goed verblijf te bieden, en economisch te laten renderen.***
- b. internationaal samen te werken, kennis te delen en te leren, om te komen tot innovaties om de stad en haar uitdagingen verder te brengen naar de 'Next City'***

Ambitie:

Groningen kan zich meten met de top 50 middelgrote steden in de wereld met het fijnste woon- en leefklimaat voor inwoners, gebruikers en voor internationaal talent. Next City Groningen streeft er naar om een preferente keuze voor vele studenten en kenniswerkers uit Nederland en de gehele wereld te worden. Daarbij positioneren we ons primair op (leef)kwaliteit en kennis.

Bij onze internationale positionering zien we Groningen niet alleen als de stad, we vertegenwoordigen de gehele regio Noord Nederland.

We zien noodzaak om in de visie en in de missie het internationale karakter van de stad nog duidelijker te positioneren, omdat onze internationale bevolking in toenemende mate in onze stad zichtbaar is en niet alleen in economische betekenis. We zien ook de noodzaak voor een stevigere positionering van de stad in het buitenland, om talent aan te trekken, maar ook vanwege de kennisuitwisseling die we nodig hebben om onze 'next city' vorm te geven.

In de visie, missie en de ambitie leggen we een duidelijke link tussen economie, onze relatie met de bedrijven en kennisinstellingen, en met onze ontwikkeling als stad (en regio) naar de 'Next City'. De integratie van de internationale kenniseconomie met onze stedelijke ontwikkeling is noodzakelijk om ook in de toekomst een aantrekkelijke stad te blijven. De 'top 50- keuze' weerspiegelt de ambitie van de R.u.G. om bij de top 50 van universiteiten te horen.

We zien dat de gemeente een partner is in een speelveld:

De propositie van een stad (en regio) waar we streven naar een fijne plek om te leven voor Groningers en voor kennismigranten is onderscheidend te noemen. De meeste steden presenteren zich met economische kracht, technologie als driver, alles onder het motto 'meer is beter'. Groningen kiest in contrast daarmee voor de eigenwijze, menselijke maat, hetgeen natuurlijk past bij onze mentaliteit en ons huidige straatbeeld, en het dynamische, jonge karakter van de stad. Het past ook bij het beeld van een aantrekkelijke stad in een zeer groene en rurale omgeving.

Duur herijkt Internationaliseringsbeleid

De wereld verandert snel. Op het moment van schrijven is het nog volstrekt onduidelijk hoe de EU zich zal ontwikkelen. Brexit is aangekondigd, maar de gevolgen van een Brexit zijn onduidelijk. Nationalistische sentimenten in Nederland en andere EU-landen kunnen een Europese eenheid bedreigen, en daarmee onze belangrijkste bron van internationale kenniswerkers en studenten.

De RUG heeft grote plannen in Yantai, China. Op het moment van schrijven van dit beleid is het echter nog niet 100% zeker dat die plannen doorgang kunnen vinden. Er zijn nog veel variabelen die uitgewerkt moeten worden.

Dit pleit voor een niet te grote beleidshorizon. Het voorstel is daarom om dit beleid eind 2020 weer tegen het licht te houden.

Beleidslijnen

Professioneel welkomstbeleid (v/h Gastvrije stad)

Dit is de kern van de Groningse inzet met betrekking tot Internationalisering. Om internationaal talent aan te trekken moeten we, in samenwerking met onze partners van o.a. het Akkoord van Groningen, zorgen voor een optimale marketingmix van onze stad.

Deze marketingmix gaat natuurlijk over ons product: de stad (en regio), het woningaanbod, het studieaanbod, de werkgelegenheid, het culturele aanbod etc.

Het betreft ook onze diensten als stad: een welcome-center voor snelle afhandeling van formaliteiten en een zachte landing in de internationaal georiënteerde stad, meertaligheid van relevante informatie, etc.

De promotionele kant van de marketingmix moet ook forse aandacht krijgen: een eensluidende boodschap via alle kanalen en alle partners die samenwerken in Groningen, ter vervanging van vele versnipperde boodschappen. De inhoud van de boodschap moet de visie op Groningen ondersteunen: de 'Next City' waar de kwaliteit van leven op topniveau is. Deze boodschap wordt uitgedragen in een gezamenlijke campagne met de kennispartners en Marketing Groningen, onder de titel 'City of Talent'

Het welkomstbeleid wordt uitgevoerd onder de vlag van het Akkoord van Groningen. In tref u de plannen voor uitwerking hiervan.

Professioneel Relatiemanagement (v/h Partnersteden)

In de voorgaande beleidsperiode was sprake van al dan niet actieve partnersteden. We zien dat er een grotere variatie ontstaat aan relaties. De exclusieve formele partnerrelaties nemen in Europa in belang sterk af. Er is eerder sprake van een toename van netwerken van steden, al dan niet in een formeel verband. Trackrecord en wederzijds vertrouwen is daarbij van groter belang dan formele vriendschapsverdragen. Buiten Europa, met name in Azië, staan de formele banden nog steeds in hoog aanzien, ze openen deuren voor onze partners.

De betekenis van 'zusterstad' en 'partnerstad' valt niet vast te definiëren, deze varieert van land tot land, van stad tot stad, van project tot project. De rol van de gemeente in een relatie met een andere stad varieert. De relaties met andere steden delen we met partners: de kennisinstellingen, bedrijven, burgers en zelfs met andere partnersteden.

Bij contacten met andere steden gaat het om verschillende belangen: handel, kennis, Europees gesubsidieerde projecten, cultuur, buitenlandse investeringen. Relatiebeheer kan op zich al een belang zijn, bijvoorbeeld met onze Duitse buurregio, -steden en -staat. Goed nabuurschap is daar een doel op zich.

We zien ook nieuwe relaties ontstaan, in onze Europese contacten (bijvoorbeeld in het Noordzeegebied), maar ook in de contacten van onze kennisinstellingen met bijvoorbeeld China (Yantai).

We zien daarom een noodzaak om flexibel en professioneel met onze internationale relaties om te gaan, zonder de beperkingen van vastgelegde stedenbanden.

Als beleidslijn stellen we daarom voor dat de gemeente op professionele manier haar bestaande internationale relaties beheert, met prioritering voor die relaties die van direct belang zijn voor de stad, de kennisinstellingen en de bedrijven in de stad en regio.

We sleutelen niet aan de huidige relaties met steden, we handhaven de gesubsidieerde stedenbanden met Moermansk en San Carlos. Waar noodzakelijk zal het college intentieverklaringen betreffende vriendschap en samenwerking aangaan, voor een begrensde periode. Verlengen van deze termijn is mogelijk, na evaluatie.

Internationale handel en direct foreign investment

Ons beleid is dat gemeente deuren voor haar (economische) partners opent. Dit werkt. Het wordt gewaardeerd door onze bedrijven en instellingen. We werken steeds meer vraag-gestuurd, conform het economisch beleid. De gemeente heeft daarmee één van de rollen in een keten, samen met commerciële adviseurs, matchmakers, productontwikkelaars, financiers en klanten.

We stimuleren trajecten waarbij gestreefd wordt naar innovatie en samenwerking met de partners in de 'triple helix': het MKB, de kennisinstellingen en de overheid, ter ondersteuning van ons internationale profiel als kennisstad en 'Next City'.

Groningen in Europa

Voor ons internationale profiel als kennisstad is het van belang om mee te doen aan Europese projecten, met name in het kader van de Europese Kennis en -innovatieagenda Horizon 2020.

Dit is belangrijk voor onze internationale profilering, maar ook om kennis voor onze ontwikkeling naar 'Next City' binnen te halen. We investeren in Europese Samenwerking en bijbehorende projecten om onze doelstellingen en ambities als stad te kunnen behalen, zoals bijvoorbeeld onze ambities op het gebied van duurzaamheid en healthy ageing. Daarbij staat de inhoud en de beoogde innovatie altijd voorop.

We hebben in de afgelopen beleidsperiode een uitstekende reputatie opgebouwd als solide partner in Europese Projecten, binnen de Interreg Noordzee ook als lead-partner van innovatieve projecten. Deze reputatie bouwen we uit bij de regionale en de kennisgerichte programma's. Een door de NG4 gefinancierde projectverwerper is in Brussel gestationeerd om ons de Noordelijke steden te vertegenwoordigen waar nodig, en om optimaal gebruik te kunnen maken van kansen bij projecten die voor ons interessant kunnen zijn.

In de Eu-projecten werken we altijd samen met partners, lokaal en internationaal: kennisinstellingen, bedrijven en burgers.

We volgen de toekomstige beleidslijnen in Europa nauwkeurig, waar nodig trekken we samen met partners zoals het SNN, de VNG of anderen op om het toekomstige beleid ten gunste van onze stad te beïnvloeden.

Hoe meten we of het beleid effectief is?

Allereerst is het uitgangspunt dat Groningen in toenemende mate internationaal georiënteerd is. Om deze aanname te bevestigen doen we een nulmeting en een jaarlijkse meting in de jaarlijkse enquête onder inwoners van de stad:

- hoeveel internationale contacten heeft u (per jaar?) voor studie of werk?

Bij de jaarlijkse bedrijven-enquête vragen we :

- hoeveel hoogopgeleide (HBO, WO) niet-Nederlandse kenniswerkers heeft u in dienst?
- hoe vaak heeft u contacten met het buitenland voor handel, investeringen, personeelswerving of projecten?

Dit geeft een indicatie aan de mate van internationalisering van zowel onze inwoners, als onze bedrijven..

Op dit moment zijn er geen goede benchmarks voor de aantrekkelijkheid van middelgrote universiteitssteden. De benchmarks die er zijn, zijn georiënteerd op de grotere agglomeraties met meerdere top 500 universiteiten, en bovendien zijn deze benchmarks zeer prijzig om aan mee te doen. Groningen zal vooral concurreren met Europese steden. We stellen daarom voor om te kijken naar de plaats van Groningen in de 2-jaarlijkse Eurostat-rapportage "Perception survey on quality of life in 79 European Cities". In deze rapportage bij middelgrote en grote steden in Europa, worden 14 vragen gesteld die betrekking hebben op de tevredenheid van inwoners over hun stad. Hierbij worden ook gevraagd of buitenlanders welkom zijn in de stad. In 2015 eindigde Groningen op de tweede plaats (op basis van de totale score op tevredenheid), net achter Zürich (CH). Deze score, in combinatie met een score in de top 50 voor universiteiten, geeft een indicatie van de aantrekkelijkheid. Het geeft ook inzicht in hoeverre onze inspanningen om de Next City te realiseren effectief zijn.

Voor de volledige vragenlijst en de top 10 van steden zie .

Financieel

In de begroting is er € 50.000 structureel als werkbudget voor Internationalisering opgenomen en € 128.000 structureel als subsidiebudget Stedenbanden en mondiale bewustwording. We stellen voor om deze financiering te handhaven.

Het structurele werkbudget voor Internationalisering, aangevuld met incidentele (projectmatige) bijdragen uit G-kwadraat, is voldoende om de basis voor onze internationale activiteiten te financieren. Aanvullende financiering voor grotere projecten (zoals in het verleden de Hafengeburtstage) zal incidenteel moeten worden gevonden binnen de bestaande begroting

Uit het subsidiebudget voor 'stedenbanden en mondiale bewustwording', dat door de afdeling OMS wordt beheerd, worden de stedenbandorganisaties voor Moermansk en San Carlos ondersteund, en een aantal kleinere subsidies (al dan niet structureel) voor het Vredes Informatie Centrum, Gered Gereedschap en stichting Groningen Jabalya.

Het welkomstbeleid is reeds gefinancierd uit het programma Akkoord van Groningen

Bijlage A : resultaten kadernota 2013-2016

In 3 jaar is veel gebeurd. In hoofdlijnen kunnen we het volgende rapporteren:

Welkomstbeleid: Op maandag 24 november 2014 is in Noord Nederland het International Welcome Center North (IWCN) opgericht voor internationale medewerkers, familieleden en bedrijven. IWCN is in een korte tijd een enorm succes geworden en overtreft de verwachtingen. De toestroom van internationals is veel groter dan verwacht, de inmiddels 75 bedrijven waarvoor zij werken zijn erg enthousiast en de dienstverlening van IWCN wordt als zeer goed ervaren door de internationale kenniswerkers. Provincies, gemeenten, kennisinstellingen hebben inmiddels te kennen gegeven het IWCN als internationale structuur voor het Noorden te willen blijven steunen voor de komende 4 jaar.

Resultaten

Het Welcome Center heeft in de eerste twee jaar:

- Meer dan 5000 bezoekers gehad in het centrum (mail en telefoon niet meegerekend)
- 2200 afspraken gehad voor formaliteiten (IND en gemeente). Een veel hoger aantal dan vooraf begroot (1250).
- Er worden inmiddels formaliteiten verricht voor 70 organisaties in Noord Nederland.
- 36 betalende partner bedrijven aangesloten bij het Welcome Center voor private dienstverlening aan internationals en bedrijven die internationals in dienst hebben en daar wordt veelvuldig gebruik van gemaakt.
- 11 gemeentes aangesloten, waarbij de verwachting is, dat er nog een aantal zullen volgen.
- 102 verschillende nationaliteiten langs gehad in het centrum
- de consulaten van Litouwen en Slowakije gevestigd in het centrum
- een samenwerking aangegaan met WTC Noord Nederland, waarbij WTC in Groningen vanuit IWCN gaat opereren

In de komende 4 jaar wil IWCN verder groeien en met name voor meer werkgevers en internationals werken in iedere stad en regio in Noord Nederland.

Relatie met Duitsland

Er is afgelopen jaren veel aandacht geweest voor de relatie met onze burens: Oldenburg, Bremen en Hamburg. Zeer regelmatig zijn bestuurlijke en ambtelijke bezoeken over en weer. Jaarlijks wordt met Bremen en Oldenburg het Vaktreffen georganiseerd, een dag waarin allerlei mensen uit allerlei organisaties gelijkgestemden uit Duitsland ontmoeten, en kijken of gezamenlijk optrekken nuttig is. In een aantal gevallen heeft dit geleid tot samenwerkingen en projecten. De bilaterale overeenkomsten met Oldenburg en Hamburg zijn vernieuwd, er is aandacht geschonken aan het 25-jarige bestaan van onze vriendschapsbanden met Oldenburg.

Een hoogtepunt vormde de viering van de Hafengeburtsstage 2015, waar Groningen partnerstad was.

Tijdens de beleidsperiode werd de Friesenbrücke kapot gevaren. De noodzaak om snel een nieuwe spoorbrug te bouwen, en de wens om de spoorverbinding naar Oldenburg, Bremen en Hamburg te verbeteren, vergt goede samenwerking tussen de Nederlandse en Duitse partners. We merken dat onze inspanningen om de relatie te verbeteren daarbij helpen, het is gemakkelijker om allianties te maken.

Relatie met China

We hebben nu ruim 30 jaar een vriendschapsrelatie met de stad Tianjin, China. Deze relatie wordt steeds belangrijker. Het UMCG heeft Tianjin als een van de speerpunten in haar internationaliseringsbeleid benoemt. China is voor het UMCG een zeer interessante onderzoeksmarkt en een bron van studenten, onderzoekers en artsen. Dit heeft te maken met de enorme vergrijzing, en een zorginfrastructuur die achter blijft bij de veranderde vraag naar zorg. Alleen al in Tianjin zijn de goede relatie met de overheid heeft het UMCG een warm welkom opgeleverd. Na een eerste gezamenlijke reis werden een aantal joint-research projecten opgestart, er zijn een aantal professoren van het UMCG als visiting-professor regelmatig in Tianjin, artsen uit Tianjin volgen nascholing in Groningen, en binnenkort wordt een gezamenlijk PhD uitwisselingsprogramma gestart.

Ook de Hanze Hogeschool heeft via de relatie van de gemeente in Tianjin zaken gedaan. Inmiddels is er een gezamenlijke campus met de Tianjin University of Traditional Medicin in opstartfase. Op deze campus wordt gedaan aan onderzoek en productontwikkeling, en de Hanze zal een minor in revalidatie- en fysiotherapie gaan geven.

In de vorige beleidsperiode zijn ook een aantal bedrijven meegelift op de relatie met Tianjin. Dit heeft geleid tot de vestiging van een Serious Gaming bedrijf in Groningen, en tot een verkoopcontract in China. De meeste bedrijven die meegaan hebben al relaties en zaken in China lopen, maar vinden meegaan met de gemeente van toegevoegde waarde voor het verbreden van de relaties.

Met Xi'an hebben we in 2011 een vriendschapverdrag gesloten. Tot nu toe blijven de activiteiten beperkt tot enkele bezoeken over en weer. Xi'an heeft grote interesse voor de Nederlandse aanpak van ouderenzorg, hiervoor zijn contacten met o.a. de Hanze Hogeschool gelegd.

De RuG wil, zoals bekend, een branch openen in de stad Yantai. We staan open voor vriendschappelijke contacten met Yantai, maar tot nu toe is er nog geen contact op bestuurlijk niveau geweest. Naar verwachting zal dat in 2017 wel gebeuren, en zal dit uiteindelijk mogelijk leiden tot een vorm van samenwerking tussen de steden.

Groningen in Europa

Groningen heeft flink aan de weg getimmerd als het gaat om zichtbaarheid in Europa. In 2014 kwamen we uit de bus als de 2^e innovatiefste stad van Europa. Dit leverde veel exposure in het circuit van Europa en Smart Cities. We staan in Europa ook bekend als referentiesite voor Healthy Ageing. Om ons voordeel te doen met deze faam, hebben we in Brussel, samen met de steden Leeuwarden, Assen en Emmen, twee projectverwerwers aangesteld. Deze projectverwerwers proberen ons (en

onze kennisinstellingen en bedrijven natuurlijk) zo goed mogelijk in positie te brengen voor Europese projecten en subsidies.

We hebben inmiddels in het Interreg Noordzee gebied een uitstekende reputatie opgebouwd als partner. Samen met Assen werd in 2015 de jaarlijkse Noordzeeconferentie gehost. In de nieuwe subsidieperiode 2016- 2020 heeft Groningen het uitstekend gedaan, ondanks de zware concurrentie en de zeer hoge eisen aan de projectvoorstellen. Van twee projecten zijn we zelfs lead-partner.

Gesubsidieerde stedenbandorganisaties Moermansk en San Carlos

Beide Stedenbanden zijn zeer actief. De basisfinanciering, van waaruit met name de inzet van lokale coördinatoren wordt betaald, komt van de gemeentelijke subsidie. De activiteiten, hier en in de partnerstad, worden vooral gefinancierd met externe subsidies en door bijdragen van bedrijfsleven en van particulieren.

Moermansk: Ondanks de geo-politieke tegenstellingen tussen Rusland en Europa en ondanks de handelsbeperkingen, is de Stedenband Groningen – Moermansk zeer actief met o.a. projecten in de gehandicaptenzorg, gezondheidszorg, samenwerking tussen kindziekenhuizen (UMCG), mensenrechten op het gebied van seksuele diversiteit. Bijzonder zijn de banden tussen het Gymnasium nr.1 in Severomorsk en het Willem-Lodewijk en het Praedinius Gymnasium met haar partnerschool in Moermansk. Er is veel Skype-contact tussen leerlingen, en vorig jaar hebben ze een gezamenlijke musical opgevoerd. De Stedenband heeft haar 25-jarige bestaan in 2014 gevierd, de stad Moermansk vierde vorig jaar haar 100-jarige bestaan. Ter gelegenheid daarvan is ook een Groninger delegatie van de Stedenband, het bedrijfsleven, de viceconsul van Nederland in St.-Petersburg en een ambtelijke vertegenwoordiger van de gemeente Groningen op uitnodiging in Moermansk geweest. Vanuit het bedrijfsleven wordt de stedenband gewaardeerd: het Nederlandse bedrijfsleven ziet veel kansen in het Arctische gebied. Een goede relatie met de overheid van de enige toegangshaven, Moermansk, is daarbij van belang, en de Stedenband helpt daarbij de deuren te openen.

San Carlos: De Stedenband Groningen- San Carlos werkt in Nicaragua samen met lokale coördinatoren en met verschillende NGO's of samenwerkingsverbanden om de projecten effectiever uit te kunnen voeren en te zorgen voor een betere verankering van de initiatieven.

Er zijn projecten op het gebied van gezondheidszorg, sport (o.a. zwemles), seksuele diversiteit, huiselijk geweld, kunst en cultuur, toerismeontwikkeling, fair design en watermanagement. San Carlos is een door het UMCG erkend en ondersteunde locatie voor het doen van internationale coschappen; zo'n 10 studenten per jaar lopen er hun stage. Daarnaast bemiddelt de Stedenband voor studenten van andere opleidingen van de RuG en de Hanzehogeschool als het gaat om stages in Groningen of San Carlos. Een voorbeeld hiervan is de nieuw te starten Summerschool in samenwerking met de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en de University of Newcastle (2017).

In 2016 vierde de Stedenband haar 30-jarig jubileum. Een jaar waarin niet alleen werd stil gestaan bij het verleden, maar juist ook actief is gekeken naar de toekomst. Dit resulteerde in een aangescherpte visie op haar bestaan. De Stedenband wil een bijdrage leveren aan de (gemeentelijke) visie op wereldburgerschap en Groningers stimuleren en ondersteunen bij het realiseren van

internationaal ondernemerschap en kennisuitwisseling ('grensverleggend verbinden'). Ook het initiëren van meer samenwerking in Europees verband maakt deel uit van de plannen voor de toekomst. Op uiteenlopende gebieden als water, seksuele diversiteit en sport zijn hier al goede ervaringen opgedaan.

Handel:

In de vorige beleidsperiode zijn veel Groninger ondernemers in het buitenland geweest, op uitnodiging en met begeleiding vanuit de gemeente. Uiteraard lag daarbij het zwaartepunt op Duitsland, onze grootste export-partner. De Ambassades van Groningen, in Oldenburg, en de Botschaft van Oldenburg en Bremen in Groningen hebben over en weer het toerisme gepromoot.

Bedrijven op het gebied van gas, windenergie en logistiek hebben belangen bij een goede relatie met de regio Moermansk. In het kielzog van de stedenband zijn contacten gelegd met de regionale overheid.

Ook naar China zijn diverse bedrijven mee geweest. Hoewel de afstand tot de Chinese markt groot is, hebben een aantal bedrijven toch bij deze missies orders weten te boeken. Ook enkele bedrijven uit China zijn in Groningen op bezoek geweest, dit heeft concreet geleid tot de vestiging van het Serious Gaming bedrijf Serious Fish.

Groningen positioneert zich internationaal als vestigingsplaats voor datacenters. Deze positionering heeft er mede toe geleid dat Google zich in de Eemshaven heeft gevestigd met een zeer groot datacenter, met gunstige effecten voor de regionale werkgelegenheid.

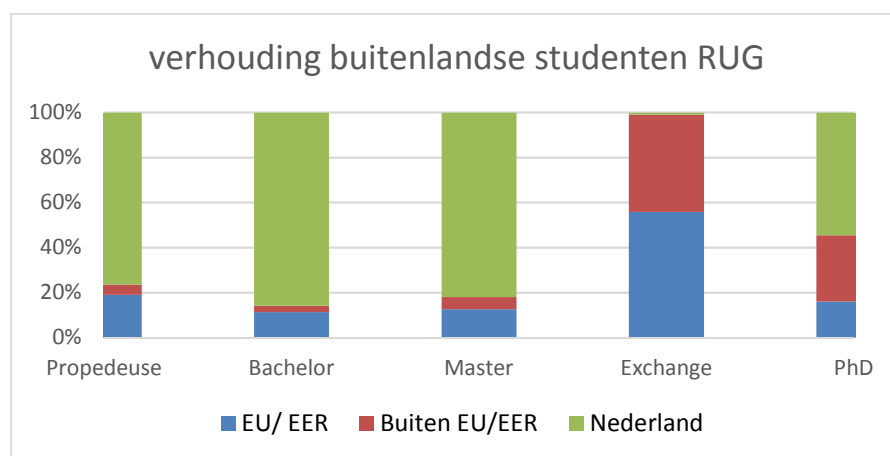
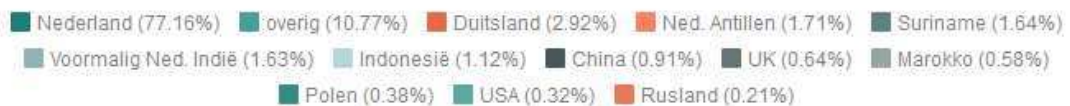
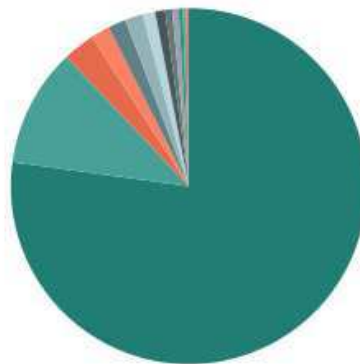
Bijlage B: projectplan Welkomstbeleid

[Bijlage B welkomstbeleid.pdf](#)

Bijlage C: Internationalisering: de cijfers voor Groningen en Noord-Nederland

Bijna een kwart van de Groningers is niet van Nederlandse afkomst (1^e en 2^e generatie). Hierbij worden de kort verblijvende (niet-ingeschreven) bezoekers van onze kennisinstellingen niet meegerekend. Naast de traditionele migratielanden (Suriname, Ned. Antillen, Marokko, Turkije en voormalig Nederlands Indië) zijn er veel Duitsers, Indonesiërs, Chinezen en Britten.

Top 10 Nationaliteiten

Wat je ziet dat bij de RUG met name EU-studenten belangrijk zijn. In Nederland daalde dit academisch jaar gemiddeld het aantal inschrijvingen, bij de RUG bleef dat door de vele buitenlandse studenten op niveau. Wat verder opvalt, is dat voor PhD-onderzoekers de instroom vanuit andere landen cruciaal is, zelfs zo belangrijk dat je mag stellen dat wetenschappelijk onderzoek zonder expats niet denkbaar is.

Bij de Hanzehogeschool werden in 2015 2024 internationale studenten geteld, daarbij komen nog 609 exchange studenten (studenten die studeren bij een buitenlandse instelling, maar kort in Groningen een aantal vakken volgen). Van de Nederlandse Hanze studenten gingen er 564 naar het buitenland voor een exchange programma.

Onderzoeksbureau Decisio heeft in 2015 uitgezocht wat de invloed van internationals is in Nederland, en dit ook voor de noordelijke regio uitgesplitst.

Het zal niet verbazen dat de stad Groningen relatief de meeste internationals aantrekt. Van alle internationals in Noord-Nederland wordt 17% als kenniswerker gekenschetst (economisch actief, hoger inkomen), in Groningen is dat 22%. In Noord Nederland waren er in 2013 zo'n 13.000 economisch actieve internationals, dus exclusief studenten

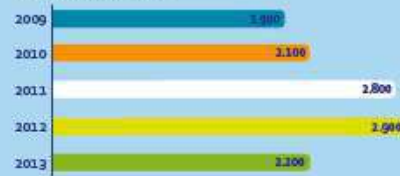
Internationale werknemers Noord-Nederland

Gegevens 2009 - 2013 ● 2009 ● 2013

Bijna verdubbeling aantal internationale werknemers
in aantallen personen

Groei aantal internationale kennisswerkers
in aantallen personen

Gemiddeld inkomen daalt

Groningen belangrijkste woon- en werkgemeente
Top 3 woon- en werkregio 2013, in aantallen personen

Onderwijs belangrijkste werkgelegenheidssector
Top 3 werkgelegenheidssectoren

Vooral Duitse kennisswerkers
Top 3 nationaliteiten 2013

Internationale studenten Noord-Nederland

Groei aantal internationale studenten
in aantallen personen

Vooral Duitse studenten
Top 3 nationaliteit 2013

Internationale zelfstandigen Noord-Nederland

Bijna verdubbeling aantal internationale zelfstandigen
in aantallen personen

Overwegend HBO-studenten
Aantal en verdeling (WO/HBO) 2013

WWW.DECISIO.NL Onderzoek uitgevoerd voor Ministerie EZ en negen expatcenters in Nederland. ONTWERP: WWW.BUROMARMELADE.NL

Bijlage D: Resultaten Urban Perception onderzoek Eurostat 2015

CITIES	Public transport in the city, for example bus, tram or metro: satisfied	This city is committed to the fight against climate change: agree	The noise level in the city: satisfied	Cultural facilities such as concert halls, theatres, museums and libraries in the city: satisfied	The financial situation of your household: satisfied	In this city, it is easy to find good housing at a reasonable price: agree	Foreigners who live in this city are well integrated: agree	The presence of foreigners in this city are well agree	Health care services offered by doctors and hospitals in this city: satisfied	Schools in the city: satisfied	Generally speaking, most people in this city can be trusted: satisfied	When you contact administrative services of this city, they help you efficiently: agree	You are satisfied to live in this city: agree	Your personal job situation: satisfied	totale score
Zürich	97,0	73,0	81,0	95,0	92,0	7,0	72,0	89,0	97,0	85,0	81,0	78,0	99,0	83,0	1.129,0
Groningen	79,0	65,0	85,0	91,0	81,0	50,0	72,0	81,0	93,0	88,0	88,0	68,0	95,0	66,0	1.102,0
Aalborg	69,0	49,0	87,0	91,0	91,0	61,0	52,0	80,0	85,0	84,0	91,0	70,0	98,0	75,0	1.083,0
Luxembourg	80,0	73,0	79,0	87,0	87,0	13,0	67,0	89,0	86,0	78,0	78,0	80,0	96,0	71,0	1.064,0
Rennes	83,0	76,0	81,0	86,0	75,0	43,0	66,0	69,0	87,0	88,0	71,0	65,0	95,0	78,0	1.063,0
Belfast	73,0	63,0	86,0	86,0	84,0	60,0	54,0	83,0	77,0	81,0	79,0	71,0	98,0	67,0	1.062,0
Tyneside cc	77,0	65,0	87,0	81,0	84,0	60,0	66,0	71,0	86,0	75,0	78,0	66,0	95,0	69,0	1.060,0
Glasgow	80,0	67,0	83,0	88,0	83,0	47,0	68,0	76,0	82,0	73,0	85,0	66,0	95,0	64,0	1.057,0
Graz	79,0	67,0	74,0	93,0	86,0	20,0	51,0	74,0	93,0	84,0	87,0	67,0	96,0	85,0	1.056,0
Oslo	89,0	62,0	80,0	92,0	91,0	14,0	52,0	80,0	87,0	80,0	86,0	66,0	99,0	75,0	1.053,0
Cardiff	73,0	64,0	84,0	91,0	83,0	47,0	68,0	73,0	84,0	73,0	79,0	67,0	97,0	68,0	1.051,0
Wien	95,0	75,0	78,0	97,0	85,0	18,0	44,0	74,0	88,0	71,0	73,0	67,0	96,0	79,0	1.040,0
Bordeaux	83,0	82,0	74,0	81,0	73,0	25,0	65,0	73,0	91,0	83,0	68,0	61,0	94,0	76,0	1.029,0
Strasbourg	85,0	81,0	69,0	87,0	70,0	28,0	55,0	63,0	91,0	83,0	67,0	67,0	93,0	76,0	1.015,0
Oulu	45,0	50,0	88,0	88,0	86,0	71,0	54,0	71,0	64,0	84,0	92,0	56,0	94,0	72,0	1.015,0
Greater Mar	76,0	69,0	80,0	71,0	81,0	50,0	63,0	71,0	83,0	72,0	73,0	65,0	92,0	67,0	1.013,0
Manchester	82,0	71,0	81,0	81,0	78,0	44,0	60,0	74,0	78,0	67,0	73,0	66,0	92,0	64,0	1.011,0
Helsinki / H	93,0	62,0	81,0	94,0	86,0	8,0	48,0	82,0	72,0	79,0	84,0	58,0	91,0	72,0	1.010,0
Genève	82,0	68,0	65,0	87,0	82,0	5,0	69,0	82,0	90,0	81,0	67,0	61,0	94,0	76,0	1.009,0